

*Карпенко В. М.,**здобувач кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ*

ПРОФЕСІЙНА ПРАВНИЧА ДОПОМОГА СВІДКУ ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Анотація. Стаття присвячена аналізу кримінального процесуального законодавства та практики його застосування щодо підстав та порядку надання професійної правничої допомоги свідку під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження.

Встановлено, що до особи, яка є свідком у кримінальному провадженні, можуть застосовуватися такі заходи забезпечення кримінального провадження, як: виклик слідчим, дізнавачем, прокурором, судовий виклик, привід, накладення грошового стягнення, тимчасовий доступ до речей і документів, тимчасове вилучення майна та арешт майна. Звертається увага на те, що в основі застосування заходів забезпечення кримінального провадження лежить примус та можливість обмеження конституційних прав особи. Обґрунтовується доцільність реалізації свідком права на професійну правничу допомогу адвоката під час застосування щодо нього заходів забезпечення кримінального провадження.

Аналіз норм КПК України свідчить про відсутність належного регулювання процесуального порядку залучення та участі адвоката свідка під час проведення процесуальних дій, пов'язаних із застосуванням заходів забезпечення кримінального провадження. Це негативно впливає на ефективність реалізації права свідка на професійну правничу допомогу.

Обґрунтовано, що для залучення до кримінального провадження адвоката свідка необхідно надати слідчому (дізнавачу чи судді) копію свідоцтва про право на зайняття адвокатською діяльністю та ордер чи договір, укладений із адвокатом про надання професійної правничої допомоги. Визначено, що порядок вступу адвоката свідка у кримінальне провадження не повинен мати дозвільний характер.

Зауважується, що свідком є фізична особа, якій відомі або можуть бути відомі обставини, що підлягають доказуванню під час кримінального провадження, і яка викликана для давання показань. Визначено, що свідок має право користуватися правничою допомогою адвоката з моменту отримання повістки про виклик. Правничу допомогу свідку при здійсненні виклику полягає у відстоюванні його прав та законних інтересів щодо отримання повістки про виклик у законний спосіб та з дотриманням визначених законом строків.

Визначено, що в рішеннях Європейського суду з прав людини акцентується увага на тому, що в разі надсилання повістки про виклик поштою таке відправлення має відстежуватися. Зауважується, що в разі недотримання вимог законодавства щодо надсилання повістки про виклик чи ознайомлення з її змістом іншим шляхом свідок не буде обізнаний про час і місце проведення з ним певних процесуальних дій. Це є підставою відмови в застосуванні щодо свідка заходів кримінальної процесуальної відповідальності (грошового стягнення чи приводу) у разі його неявки за викликом.

Обґрунтовано, що участь адвоката свідка при застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження дозволяє свідку отримувати необхідні роз'яснення та правові консультації, забезпечує змагальність судового провадження, якщо рішення про застосування щодо свідка заходів забезпечення кримінального провадження приймається слідчими, суддею, судом.

Ключові слова: свідок, адвокат свідка, заходи забезпечення кримінального провадження, виклик свідка, привід, накладення грошового стягнення.

Постановка проблеми. Свідок – це учасник кримінального провадження, який відіграє допоміжну роль та сприяє встановленню обставин кримінального провадження. Свідок, як і будь який інший учасник кримінального провадження, має визначені в ст. 66 Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК) України права та обов'язки. Гарантією виконання свідком процесуальних обов'язків є можливість застосування щодо нього визначених в КПК України заходів забезпечення кримінального провадження. Тому свідок, який не є фахівцем у галузі права, повинен розуміти наслідки невиконання своїх обов'язків. Слід враховувати і те, що в основі застосування заходів забезпечення кримінального провадження лежить примус. Тому для відстоювання своїх прав та законних інтересів свідку потрібно знати та розуміти правові підстави та межі застосування щодо нього примусових заходів.

Вищенаведене свідчить про те, що під час застосування щодо свідка заходів забезпечення кримінального провадження він повинен мати можливість отримувати консультації чи роз'яснення правового характеру.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання надання професійної правничої допомоги свідку як у кримінальному провадженні загалом, так і під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження зокрема не отримало належної наукової розробки. Дослідженню проблемних питань надання свідку правової допомоги у кримінальному провадженні присвятили свої праці Т.В. Варфоломєєва, І.В. Гловюк, О.М. Дроздов, О.В. Дудко, В.В. Заборовський, В.В. Заботін, Т.В. Корчева, М.М. Михеєнко, М.Я. Никоненко, О.В. Панчук, В.Г. Пожар, Л.Д. Удалова, В.М. Щерба, О.Г. Яновська. Проте окремі аспекти цієї проблеми залишилися поза увагою науковців. Це стосується і питань надання правничої допомоги свідку під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження.

Метою статті є здійснення аналізу кримінального процесуального законодавства та практики його застосування щодо підстав та процесуального порядку надання професійної правничої допомоги свідку під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Заходи забезпечення кримінального провадження вчені визначають як передбачені кримінальним процесуальним законом заходи примусового характеру, що застосовуються за наявності підстав та в порядку, встановленому законом, з метою забезпечення його дієвості шляхом подолання негативних обставин, що перешкоджають або можуть перешкодити вирішенню завдань кримінального провадження [1, с. 112].

Заходи забезпечення кримінального провадження можуть застосовуватися до різних учасників кримінального провадження. Так, запобіжні заходи, затримання особи, відсторонення від посади, тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя, тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом застосовуються лише щодо підозрюваного, обвинуваченого, тобто особи, щодо якої здійснюється кримінальне провадження. Інші заходи забезпечення кримінального провадження, які перераховані у ч. 2 ст. 131 КПК України, можуть застосовуватися і щодо свідка. Зокрема, це виклик слідчим, дізнавачем, прокурором, судовий виклик, привід, накладення грошового стягнення, тимчасовий доступ до речей і документів, тимчасове вилучення та арешт майна.

Проте застосування заходів забезпечення кримінального провадження характеризується примусом та можливістю обмеження конституційних прав. Так, хоча під час виклику обмеження прав особи є незначним, цей захід забезпечення кримінального провадження також пов'язаний із застосуванням примусу, тому що він примушує особу підкоритися вимозі про явку, а в разі неприбуття без поважних причин до особи можуть застосовуватися негативні для неї правові наслідки (накладення грошового стягнення або здійснення приводу) [2, с. 194]. У разі невиконання особою, що підлягає приводу, законних вимог щодо виконання ухвали про здійснення приводу, до неї можуть застосовуватися заходи фізичного впливу, які дозволяють здійснити її супроводження до місця виклику (ч. 3 ст. 143 КПК України) [3].

Таким чином, під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження права та законні інтереси свідка обмежуються. За відсутності знань у галузі права він не спроможний самостійно ефективно їх відстоювати. Адже для цього свідок повинен знати та розуміти підстави застосування щодо нього заходів забезпечення кримінального провадження, наслідки невиконання покладених на нього обов'язків та умови, за яких свідок звільняється від виконання певних обов'язків (наприклад, у разі наявності поважних причин неприбуття за викликом).

У зв'язку з викладеним вище кримінальне процесуальне законодавство цілком обґрунтовано наділяє свідка правом користуватися професійною правничою допомогою адвоката під час застосування щодо нього заходів забезпечення кримінального провадження. Так, відповідно до п. 4 ч. 1 ст. 19 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» надання правової допомоги свідку у кримінальному провадженні є окремим видом адвокатської діяльності [4]. А у п. 2 ч. 1 ст. 66 КПК України вказано, що свідок має право «користуватися під час давання показань та участі у проведенні інших процесуальних дій правовою допомогою адвоката, повноваження якого підтверджуються згідно з положеннями статті 50 цього Кодексу» [3].

У наведеному положенні КПК України законодавець використовує термін «інші процесуальні дії», не виділяючи заходи

забезпечення кримінального провадження як окремий вид процесуальних дій, під час здійснення яких свідок має право користуватися правовою допомогою адвоката. Хоча у КПК України не міститься тлумачення терміна «процесуальні дії», системний аналіз норм законодавства та думок науковців свідчить про те, що «процесуальні дії» є узагальнюючим терміном, який охоплює всі дії, визначені в КПК України, в тому числі і заходи забезпечення кримінального провадження. Зокрема, у п. 10 ст. 3 КПК України вказано, що «кримінальне провадження – це досудове розслідування і судове провадження, процесуальні дії у зв'язку із вчиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність» [3]. А на думку Л.Д. Удалової та О.В. Панчук, під терміном «процесуальні дії», який використовується у п. 2 ч. 1 ст. 66 КПК України, слід розуміти будь-які дії, передбачені КПК, у яких можуть брати участь свідки [5, с. 111].

Ефективність реалізації права свідка на професійну правничу допомогу адвоката залежить і від регламентації процесуального порядку залучення адвоката та визначення його повноважень при застосуванні конкретних заходів забезпечення кримінального провадження. Проте аналіз норм КПК України свідчить про відсутність належного правового регулювання цих питань. Окрім вищенаведеного положення п. 2 ч. 1 ст. 66 КПК України, спеціальних норм, які б регламентували участь адвоката свідка у кримінальному провадженні, КПК України не містить.

Так, у п. 2 ч. 1 ст. 66 КПК України вказано, що повноваження адвоката свідка у конкретному кримінальному провадженні підтверджуються згідно з положеннями ст. 50 КПК України. Таким чином, вимоги щодо підстав, які КПК України визначає для вступу у процес захисника, розповсюджуються і на адвоката свідка.

З цього приводу у практиці правозастосування виникла дискусія: чи обов'язково подавати договір адвоката із клієнтом для набуття повноважень із надання правової допомоги, чи достатньо лише ордеру? Це питання було предметом розгляду Великої Палати Верховного Суду у справі № П/9901/736/18, де зазначено, що ордер є самостійним документом, що підтверджує повноваження адвоката, а тому не має потреби надавати разом із ордером ще й договір про правничу допомогу, його копії або витяги [6].

Водночас варто звернути увагу і на те, що в КПК України відсутня регламентація процесуального порядку набуття адвокатом свідка повноважень у конкретному кримінальному провадженні. У науковій літературі поширеною є думка, що про допуск адвоката свідка до участі у кримінальному провадженні слідчий, прокурор має виносити постанову, а слідчий суддя, суд – ухвалу, попередньо переконавшись, що відсутні обставини, які виключають участь адвоката свідка у кримінальному провадженні [7, с. 34].

Проте вважаємо, що порядок вступу адвоката свідка у кримінальне провадження не має дозвільного характеру. Адже повноваження захисника на участь у кримінальному провадженні підтверджуються не постановою слідчого, а документами, визначеними у ч. 1 ст. 50 КПК України (свідцтвом про право на зайняття адвокатською діяльністю та ордером чи договором із захисником).

Таким чином, для залучення свідком до кримінального провадження адвоката, який буде надавати йому правничу допо-

могу під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження, слідчому, дізнавачу чи судді необхідно надати копію свідоцтва про право на зайняття адвокатською діяльністю та ордер чи договір, укладений із адвокатом, про надання правничої допомоги.

Для надання ефективної правничої допомоги важливе значення мають не лише правові підстави вступу адвоката свідка у процес, а і момент, з якого він буде надавати такі послуги. Так, відповідно до положень ч. 1 ст. 65 КПК України свідком є фізична особа, якій відомі або можуть бути відомі обставини, що підлягають доказуванню під час кримінального провадження, і яка викликана для давання показань [3]. Тобто з моменту отримання повістки про виклик свідок має право користуватися правничою допомогою адвоката. При цьому правничу допомогу свідку під час здійснення виклику полягає у відстоюванні його прав та законних інтересів щодо отримання повістки про виклик у законний спосіб та з дотриманням встановлених законом строків.

Так, відповідно до положень ч. 1 ст. 135 КПК України особа викликається до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду шляхом вручення повістки про виклик, надіслання її поштою, електронною поштою чи факсимільним зв'язком, здійснення виклику по телефону або телеграмою [3].

Повістка про виклик вручається особі працівником органу зв'язку, працівником правоохоронного органу, слідчим, прокурором, а також секретарем судового засідання, якщо таке вручення здійснюється в приміщенні суду (ч. 6 ст. 135 КПК України).

У КПК України немає уточнення щодо того, яким має бути вид поштового відправлення повістки про виклик. На відміну, зокрема, від положення ч. 3 ст. 124 Кодексу адміністративного судочинства, де визначено, що за відсутності в особи офіційної електронної адреси судовий виклик учасників справи, свідків здійснюється шляхом надіслання повістки рекомендованою кореспонденцією (листом, телеграмою), кур'єром із зворотною розпискою за адресами, вказаними цими особами [8].

Проте наявність у КПК України положення, закріпленого у ч. 1 ст. 136 КПК України, дає змогу стверджувати про те, що повістка про виклик не може надіслатися звичайним поштовим листом. Адже у наведеній нормі вказано, що належним підтвердженням отримання особою повістки про виклик або ознайомлення з її змістом іншим шляхом є розпис особи про отримання повістки, в тому числі на поштовому повідомленні, відеозапис вручення особі повістки, будь-які інші дані, які підтверджують факт вручення особі повістки про виклик або ознайомлення з її змістом [3].

Тобто якщо повістка про виклик надсилається поштою, то це має бути «відстежене» поштове відправлення. Саме такий термін використовується у рішенні Європейського суду із прав людини у справі «Лазаренко та інші проти України» від 27 червня 2017 року. Зокрема, у цій справі визначено, що для відправлення заявникам документів слід використовувати рекомендовану кореспонденцію, а не звичайне невідстежене поштове відправлення (п. 39). Далі вказується, що коли національне законодавство передбачає можливість вибору засобів повідомлення, на національні суди покладається обов'язок з'ясувати, чи були їхні сповіщення завчасно отримані сторонами. Проте у разі надіслання за допомогою поштового зв'язку

українське законодавство не дає права вибору: має використовуватися рекомендована кореспонденція (п. 40) [9].

Отже, системний аналіз норм процесуального законодавства дає змогу стверджувати, що в разі надіслання повістки про виклик поштою таке відправлення має здійснюватися лише рекомендованим листом, який доставляється та вручається адресатові під розписку. З метою забезпечення правової визначеності кримінального процесуального законодавства пропонуємо внести відповідні доповнення до положень ч. 1 ст. 135 КПК України.

Під час надання правової допомоги свідку у зв'язку з його викликом до слідчого, дізнавача, прокурора чи суду адвокату слід звертати увагу на те, чи був свідок обізнаний про його виклик взагалі та які фактичні дані можуть це підтвердити.

Так, у ч. 2 ст. 135 КПК України визначено, що у разі тимчасової відсутності особи за місцем проживання повістка для передачі їй вручається під розписку дорослому члену сім'ї особи чи іншій особі, яка з нею проживає, житлово-експлуатаційній організації за місцем проживання особи або адміністрації за місцем її роботи [3]. У цьому разі адвокату варто звертати увагу на те, чи була інформація про виклик доведена до самого свідка та чи був він обізнаний про необхідність явки за викликом, про час і місце проведення процесуальної дії.

Цікавим із цього приводу є рішення Соснівського районного суду міста Черкаси від 09 жовтня 2020 року у справі № 712/8921/20, де прокурор звернувся до суду із клопотанням про накладення грошового стягнення на свідка у зв'язку з його неявкою на виклик слідчого. На підтвердження свого клопотання прокурор вказав, що з метою допиту працівників Приватного акціонерного товариства за місцем їхньої роботи була направлена повістка про виклик. У відповідь на виклик адміністрація Приватного акціонерного товариства повідомила, що вказані особи не зможуть прибути до слідчого для участі в допиті свідків, оскільки вони на дату виклику перебувають у відрядженні. При подальших направленнях повісток про виклик за місцем роботи (загалом було здійснено п'ять викликів) адміністрація Приватного акціонерного товариства повідомляла, що вказані особи не зможуть прибути до слідчого для участі в слідчій дії допиту свідків, оскільки на всій території України встановлено режим карантину у зв'язку із розповсюдженням коронавірусної інфекції [10].

Дослідивши всі обставини справи, слідчий суддя клопотання прокурора про накладення грошового стягнення залишив без задоволення, обґрунтовуючи своє рішення тим, що матеріали клопотання не містять однозначних доказів належного повідомлення безпосередньо вказаних осіб про їх виклик до слідчого. Тобто слідчий суддя акцентував увагу на відсутності фактичних даних, які би підтверджували обізнаність осіб про їх виклик. Адже в жодному з документів не було їх підпису про отримання повістки про виклик або ознайомлення з її змістом іншим шляхом. Окрім того, слідчий суддя звернув увагу на те, що жодна повістка про виклик не була направлена за місцем проживання осіб рекомендованим поштовим відправленням із повідомленням про вручення адресату, повернення якого давало б можливість однозначно встановити повідомлення особи про її виклик [10].

Таким чином, у вищенаведеному прикладі слідчий суддя цілком обґрунтовано звернув увагу на відсутність у доданих до клопотання матеріалах фактичних даних, які би підтверджу-

вали обізнаність осіб, які викликаються, про час та місце явки за викликом. Адже в разі неотримання повістки про виклик чи неознайомлення з її змістом належним чином свідок не буде поінформований про час і місце проведення процесуальної дії та, відповідно, не буде мати можливості з'явитися за викликом. Окрім цього, навіть отримавши повістку про виклик, свідок має розуміти наслідки її невиконання, знати про наявність поважних причин неявки за викликом, які перераховані у ст. 138 КПК України. Адже незнання свідком своїх прав під час виклику може призвести до безпідставного застосування щодо нього грошового стягнення чи приводу.

Вищенаведений приклад також підтверджує необхідність отримання свідком професійної правничої допомоги при вирішенні питання про застосування щодо нього заходів забезпечення кримінального провадження, які за своєю суттю є заходами кримінальної процесуальної відповідальності. Адже участь адвоката під час розгляду відповідного клопотання сприяє забезпеченню принципу змагальності судового провадження.

Варто звернути окрему увагу і на те, що відповідно до положення ч. 2 ст. 135 КПК України повістка про виклик вручається адміністрації за місцем роботи особи лише у разі її тимчасової відсутності за місцем проживання. При цьому важливо, щоб у разі вручення повістки про виклик іншим особам (особі, яка разом проживає, житлово-експлуатаційній організації за місцем проживання або адміністрації за місцем роботи) вони мали реальну можливість передати її адресату в найкоротший термін. У зв'язку з цим особам, яким вручається повістка про виклик для передачі особі, яка викликається, слід роз'яснювати обов'язок щодо необхідності передачі цієї повістки про виклик адресату без зволікання.

Проте варто зауважити, що кримінальне процесуальне законодавство не визначає наслідків невиконання вказаними особами вимоги щодо передачі повістки про виклик адресату. А тому під час розгляду клопотань про накладення грошового стягнення на свідка чи його привід у разі його неприбуття на виклик варто звертати увагу на те, чи взагалі свідок отримував повістку про виклик та чи був у нього час, необхідний для явки за викликом у визначений у повістці строк.

Адже відповідно до положень ч. 9 ст. 135 КПК України особа має отримати повістку про виклик або бути повідомленою про нього іншим шляхом не пізніше ніж за три дні до дня, коли вона зобов'язана прибути за викликом. У випадку встановлення КПК України строків здійснення процесуальних дій, які не дозволяють здійснити виклик у зазначений строк, особа має отримати повістку про виклик або бути повідомленою про нього іншим шляхом якнайшвидше, але в будь-якому разі з наданням їй необхідного часу для підготовки та прибуття за викликом [3].

Триденний строк, визначений цією нормою, свідок зможе використати як для організації свого прибуття до слідчого чи суду (придбання квитків на дорогу, пошук осіб, які замінять його на роботі чи по догляду за неповнолітніми дітьми), так і для пошуку адвоката, який буде надавати йому правничу допомогу, та оформлення з ним відповідних документів.

Отже, в разі недотримання вимог законодавства щодо надсилання повістки про виклик чи ознайомлення з її змістом іншим шляхом немає гарантій того, що свідок буде обізнаний про час і місце проведення з ним певних процесуальних дій,

та того, що він матиме можливість реалізації своїх процесуальних прав. І це є підставою відмови в застосуванні щодо свідка у разі його неявки за викликом заходів кримінальної процесуальної відповідальності – грошового стягнення чи приводу.

Висновки. Участь адвоката свідка при застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження гарантує отримання свідком необхідних роз'яснень і правових консультацій та забезпечує змагальність судового провадження під час вирішення питань про застосування щодо свідка тих заходів забезпечення кримінального провадження, рішення за якими приймається на підставі судового розгляду відповідного клопотання. Під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження, які застосовуються без ухвали слідчого судді суду, адвокат акцентує увагу на дотриманні прав та законних інтересів свідка як учасника кримінального провадження, а при застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження, які застосовуються на підставі судового рішення, – забезпечує ще й вимогу змагальності судового провадження.

Література:

1. Удалова Л.Д., Азаров Ю.І., Макаров М.А. Кримінальний процес України у питаннях і відповідях : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2020. 432 с.
2. Коваленко В.В., Удалова Л.Д., Письменний Д.П. Кримінальний процес : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 544 с.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17?find=1&text>
4. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05 лип. 2012 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 27. Ст. 282. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>
5. Удалова Л.Д., Панчук О.В. Надання свідку правової допомоги у кримінальному процесі: монографія. Київ : КНТ, 2014. 160 с.
6. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 05 груд. 2018 р. у справі № П/9901/736/18, провадження № 11-989зай18. *ЛІГА:ЗАКОН* : [сайт]. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/78378934>
7. Панчук О.В. Окремі питання надання адвокатом правової допомоги свідку. *Закон і життя*. 2013. № 3. С. 32–34.
8. Кодекс адміністративного судочинства : Закон України від 6 лип. 2005 р. № 2747-IV. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15?find=1&text#Text>
9. Справа «Лазаренко та інші проти України» (Заява № 70329/12) від 27 черв. 2017 року : рішення Європейського суду з прав людини від 27 черв. 2017 р. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_c40?find=1&text
10. Ухвала Соснівського районного суду м. Черкаси від 09 жовт. 2020 року у справі № 712/8921/20, провадження № 1-кк/712/4556/20. *Єдиний державний реєстр судових рішень* : [сайт]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92105063>

Karpenko V. Professional legal assistance to a witness during the application of measures to ensure criminal proceedings

Summary. The article is devoted to the analysis of the criminal procedural legislation and the practice of its application about grounds and procedure for providing professional legal assistance to a witness during the application of measures to ensure criminal proceedings.

It has been established that to a person who is a witness in criminal proceedings may be applied the following measures to ensure criminal proceedings: summons by investigator, public prosecutor, court summons, occasion, imposition of pecuniary

penalty, temporary access to objects and documents, temporary seizure of property and attachment of property. Attention is drawn to the fact that the application of measures to ensure criminal proceedings is based on coercion and the possibility of restricting the constitutional rights of the individual. The expediency of the witness's realization of the right to professional legal assistance of a lawyer during the application of measures to ensure criminal proceedings to him is substantiated.

The analysis of the norms of the Criminal Procedure Code of Ukraine shows the lack of proper regulation of the procedural order of involvement and participation of a witness's lawyer during the procedural actions related to the application of measures to ensure criminal proceedings. This negatively affects the effectiveness of realization of the witness's right to professional legal assistance.

It is substantiated that in order to involve a witness's lawyer in criminal proceedings, it is necessary to provide the investigator (judge) with a copy of the certificate of the right to practice law and a warrant or agreement concluded with a lawyer to provide professional legal assistance. It is determined that the procedure for entering the witness's lawyer into criminal proceedings should not be permissive.

It is noted that a witness is a natural person who knows or may know the circumstances to be proved during criminal proceedings, and who is summoned to testify. It is determined

that a witness has the right to use the legal assistance of a lawyer from the moment of receiving the summons. The legal assistance to witness about making a summons to appear is to defend his rights and legitimate interests regarding a summons in a lawful manner and in compliance with the statutory deadlines.

It is determined that the decisions of the European Court of Human Rights emphasize that in case of sending a summons by mail, such sending should be tracked. It is noted that in case of non-compliance with the requirements of the law on sending a summons or reviewing its contents in another way, the witness will not be aware of the time and place of certain procedural actions. This is the basis for refusing to apply to the witness measures of criminal procedural liability (occasion or imposition of pecuniary penalty) in case of his absence on summons.

It is substantiated that the participation of a witness's lawyer in the application of measures to ensure criminal proceedings allows the witness to obtain the necessary explanations and legal advice, ensures the adversarial proceedings in deciding on the application of measures to ensure criminal proceedings, if such a decision is made by an investigating judge (judge).

Key words: witness, witness's lawyer, measures to ensure criminal proceedings, summoning a witness, occasion, imposition of pecuniary penalty.